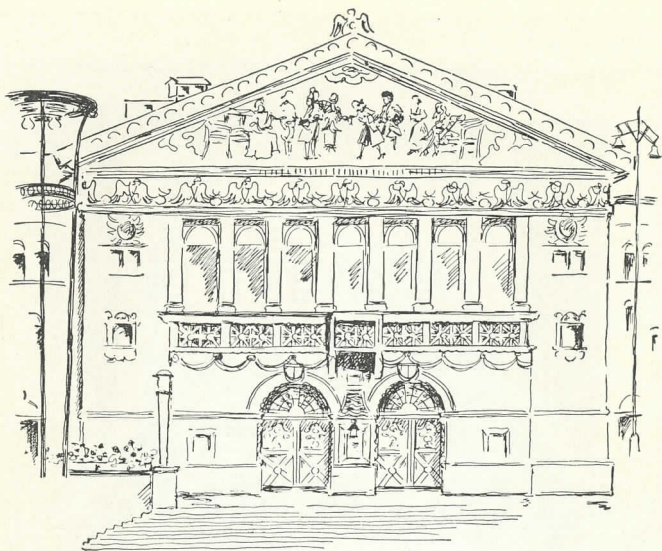

AARHUS TEATER

Midt i det hele –

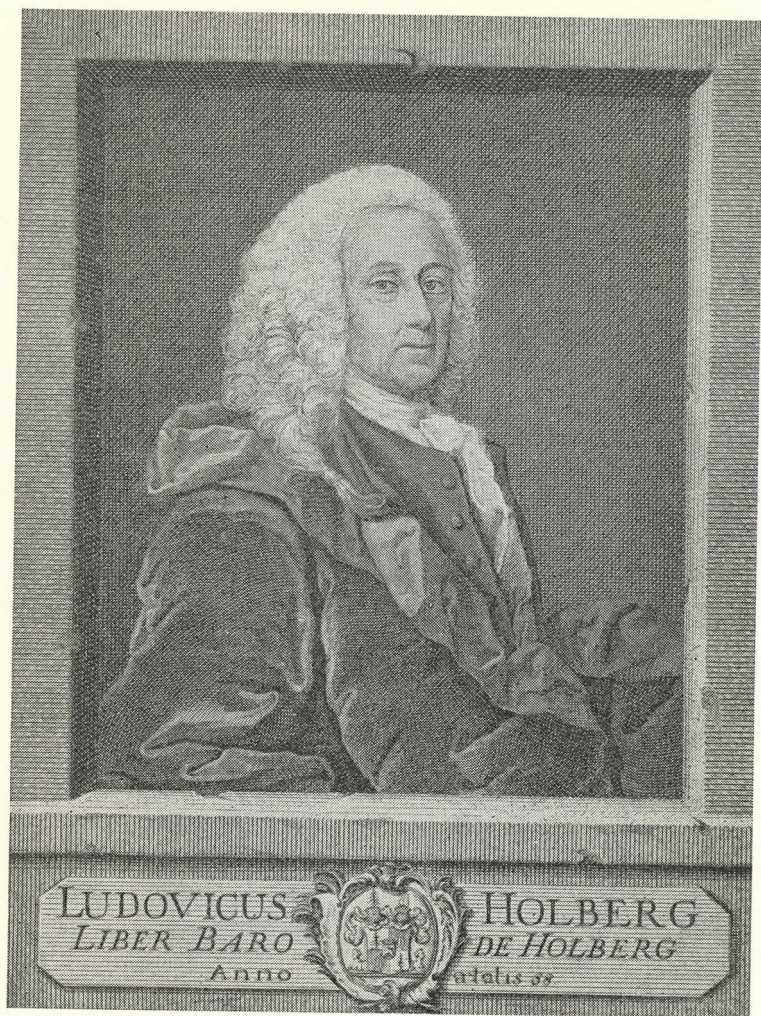
Sådan har teatret ligget her ved torvet i over tresindstyve år, med kirke og skole på højre side og bladhus på venstre, og et myldrende, pulserende dagligliv rundt om sine trappefødder.

Men set udefra er teatret jo kun en bygning, og selv om den er pæn og pynter i billedet, så er det alligevel med den som med mennesker, det er det, der foregår bag facaden, det kommer an på. Det ved vi. De kære publikummer, fordi De måske er kommet her så ofte, at De næsten føler Dem som parthaver i bygningen – en hemmelig medvider i husets indre mysterium. Vi heroppe ved det, fordi vi i nogle år har fornemmet denne bygnings pulsslag i os selv.

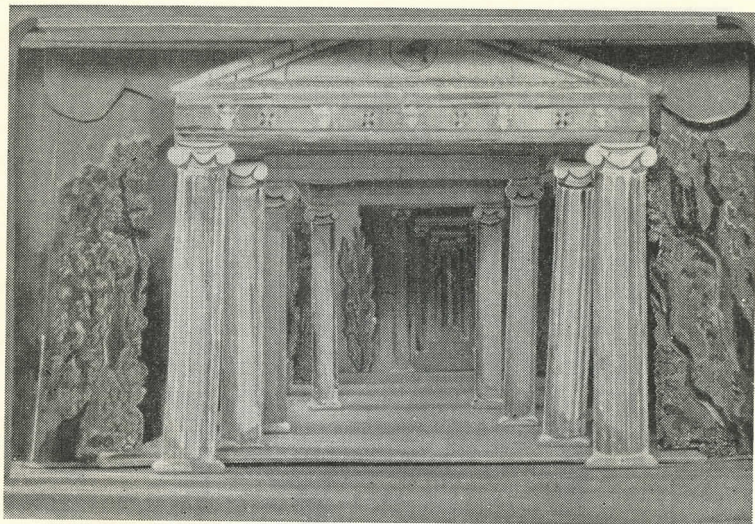
Nu har vi årsskifte, et helt års mange aftener er igen gået hen over vort hus. Tak til Dem dernede i salen fra os heroppe. De var et fint publikum – sammen har vi haft mange festlige aftener i det år. – Vi håber, De må få mange smukke, lyse dage i året, der kommer, og mange gode aftener her – midt i det hele – i vores hus.

På gensyn!

Aarhus Teater.

Ludvig Holberg, Friherre af Holberg, i hans 68. år. Titelkobber til 3. udgave af Danmarkshistorien (1762–63), udført efter maleri af Roslin.

Model til en af dekorationerne til »Ulysses von Ithacia«, udført af *Kirsten Stenbæk*.

Ærede publikum!

Når De i vore dage ser en god teaterforestilling, er intet tilfældigt, alt er minutøst gennearbejdet, nøje instuderet og lagt fast, alt sammen i intimt samarbejde med iscenesætteren, der har alle trådene i sin hånd. Men mange ved sikkert ikke, hvor nyt dette er.

På Holbergs tid fandtes der ingen iscenesætter, man stod på scenen efter tilfældige aftaler skuespillerne indbyrdes, og fandt en skuespiller på at komme ind fra en anden kulisse, end han plejede, har han sikkert gjort det – det gjorde man så sent som i forrige århundrede.

Holberg skriver selv om premieren på »Jeppe på bjerget« i 1722, at: »den duede ikke meget, formedelst en uenighed, som kom op

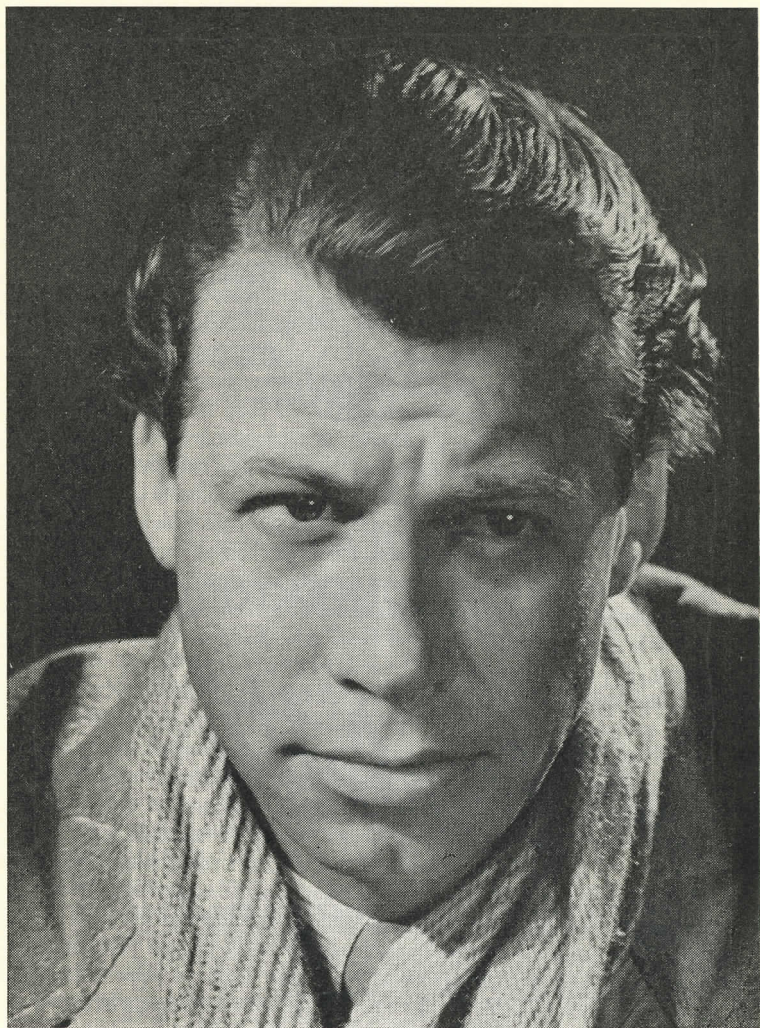
samme aften imellem comoedianterne . . .« – dette siger os lidt om datidens teaterforhold bag kulisserne, og dette var endda på »Den danske Comoedie«, et stationært teater med »ordnede« forhold. Hvor slette har så forholdene ikke været hos de tournerende tyske markedsbander, som i årtierne forinden havde huseret i København og den danske provins.

Disse fattige trupper, der ofte ikke havde nedskrevne tekster, men improviserede hele scener på stedet – som ville spille »prægtige« skuespil, men ikke havde råd til at anskaffe de hertil nødvendige kostumer og dekorationer, – hvis mere eller mindre talentfulde skuespillere har haft svært ved at indordne sig under hinanden eller har spillet helteroller, de ikke har kunnet magte, – hvor en drage der kom ned fra himlen, eller en fræk og synftig Harlekin eller Hans Wurst var et betydeligt større trækplaster end en talentfuld skuespiller, – disse fattige trupper er det, der danner den egentlige baggrund for »Ulysses von Ithacia«, og det er denne baggrund, jeg i min iscenesættelse har søgt at genskabe for et moderne publikum, således at den skulle stå som en ramme om Holbergs satyriske revyvid og sunde tankegang, der jo taler for sig selv. –

Da jeg nu vel ved, at det er en fortravlet tid, vi lever i, og at denne programartikel – såvel som andre – meget ofte først bliver læst i den store mellemakt eller efter forestillingen, har jeg af hensyn til de litterære og teaterhistoriske forudsætninger tilladt mig at skrive et lille forspil, hvori Holberg med sine egne ord, hentet fra hans »Levnet« og »Epistler« m. m., fortæller lidt om sig selv, sin samtid og sine komedier.

Dette forspil tager samtidig sigte på at give et lille billede af det menneske, som Den danske Skueplads den dag i dag står i så stor taknemmelighedsgæld til. I håb om, at det vil have den ønskede virkning, forbliver jeg etc. tc.

Med Høragtelse,
Votre tres humble serviteur,
Preben Neergaard.

Preben Neergaard, iscenesætter af »Ulysses von Ithacia« og tillige en af hovedaktørerne i forestillingen.

Holbergs morsomste komedie

»Ulysses von Ithacia« er skrevet i Holbergs velmagtsdage, da han efter åbningen af Den danske Skueplads i 1722 rystede komedier ud af ærmet, og han var rigtig oplagt til skæmt, da han skrev, men der er også mening i løjerne, som der altid skal være i en god komedie. Jeg vover at sige, at det er Holbergs morsomste komedie, og den viser, at han kunne være en strålende revyforfatter. Han slår lige ned på noget højst aktuelt, og han giver det en form, der er intet mindre end genial. Det er en rvy med en rød tråd og en række usandsynlige sketches.

Det aktuelle var den tyske komedie, som var på mode den gang. Tysk kaldtes komedien, fordi det var tyske aktører, der opførte disse dramaer, som kan siges at være udvandet eller udartet Shakespeare, fulde af romantisk handling med slagsmål og mord, ikke at forglemme kærlighed, ofte med historisk emne. Et par titler kan måske antyde genrene: »Lykkens Probesten eller den i krigen forvildede, i elskov forvirrede elskovssoldat« eller »Det uskyldige Brodermord eller det blodige Rom under den romerske kejser Antonini Bassiana Carcallæ regering«.

Det er handlingen, det kommer an på, og ikke karaktertegningen. Her er kun tale om sort eller hvidt – skurk eller helt, og så er der både tordenskrald og ildspyende drager. Kostumerne er skønne, men dekorationen er fattig. »Dette skal være Troja«. Så så man Troja.

Der var mange, der rendte efter disse stykker, og der var nok dem, der mente, at de danske komedianter i Grønnegade langt fra kunne måle sig med tyskerne i Brolæggerstræde, hvor man kunne se feltslag gennem 20 år, og det på én aften, mens det danske teater kun viste københavnske gader og borgerhuse med alminde-

lige mennesker, for den dybere karaktertegnning i Holbergs komedier forstod vel de færreste. Da for en djævel i Holberg, nu skulle der for alvor drives gæk med den gamle »okulist, sten og broksnider samt tandbrækker« Salomon v. Quoten, som var mester for den tyske komedie.

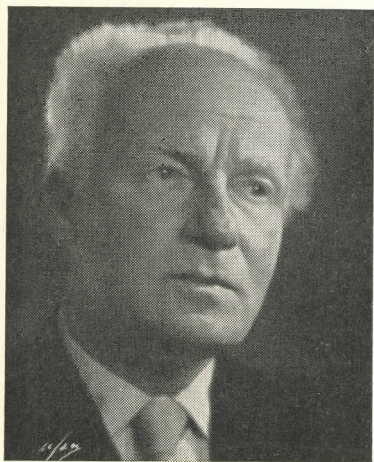
Formen var han straks klar over. Det skulle være en klassisk komedie i stil med de gamle: Homer og Virgil. Vel var Holberg lærd, men han var et barn af sin tid, fornuftens århundrede, der ikke havde respekt for det eventyrlige og fantasifulde hos klassikerne. Respektløs spørger han: Hvad er de gamle heltedigte, når man borttager guder og gudinder og det mærkværdige? Så er det en mand, der rejser fra den ene ende af Middelhavet til den anden, og det er magert. Her havde Holberg – for en gangs skyld – uret, for hvad blev der ved livet og digtningen uden det, der er mærkværdigt – merveilleux, som Holberg siger.

Man tager den trojanske krig samt Odysseus' rejser – der er ikke noget at ængstes for, her kræves ingen særlige historiske forkundskaber. De ved, det er det med Paris og Helena, Trojas belejring og Odysseus' lange omflakken, indtil han fandt hjem til sit Itaka og den trofaste Penelope. Altså, man tager og rører det hele sammen i en hurlumhej, der garneres med perserkongen Mithridates, bibelens Holophernes og imaginære personer som hertug Niels af Podolien, helte af overnaturlig størrelse og minimal forstand. De tér sig i den overdrevne stil, som de gang på gang falder ud af. Det er i sig selv morsomt nok, og vi kan sidde i teatret og le af dem. Men så kommer det geniale: at lade deres adfærd kommentere under selve spillet på scenen af de jordbundne, snusfornuftige prosaister, der antyder deres væsen ved at hedde Øllegaard og Rasmus, og den over alle grænser fornuftens repræsentant Chilian, som trofast vandrer gennem det hele, verdensdele og år, med sit uforgængelige stykke engelsk ost i lommen. Han iagttager, hvad der sker, og ser – at det er skrupgalt, men det nytter ikke at protestere, så hellere tage heltene ved næsen og grine af dem. Det er i scenerne mellem Ulysses og Chilian, at den morsomste og mest knusende dom fældes over unatur og skaberi.

Men der er så meget mere, for der er den festlige revy over tidens noder og unoder: Gudinderne går med hovedvandsæg, og der idømmes bøder til Christianshavn kirke, og Chilian får i sin samtale med den trojanske bonde strejft en række samfundsforhold af almen gyldighed. Her tales om luksus, om dårlige tjenestepiger, om kortspil og selskabelighed, og der tales om ågerkarle og tjenestemænds bestikkelse. Sådan er det i Troja, og »det er ligeså hos os«.

»Ulysses von Ithacia« er en af de Holberg-komedier, der har været spillet mindst, og det er svært at forstå, fordi den rummer en så umiddelbar og befriende komik, at den i lige høj grad kan more børn og voksne. Man tør håbe, at Chilian, når tæppet er faldet, kan sige med komediens ord: »Har vi ikke vel rejst Herre?«. Og den gamle baron vil nikke bifaldende i poeternes Elysium.

Carl F. Frejlev.

Paul Smyrner.

Karen Lund

Forspil

Et interview, redigeret af
PREBEN NEERGAARD

Personerne:

Hr. baron Ludvig Holberg Paul Smyrner

Erik lakaj Ole Wegener

En kvindelig journalist,

anno 1961 Karen Lund

En pressefotograf, anno 1961 .. Henning Hansen

Anden lakaj Mads-Peter Neumann

Med kongelig allernaadigst Tilladelse forestilles paa

Aarhus Nationale Teater

en Komedie udi 5 Acter af Ludvig Holberg:

Ulysses von Ithacia

eller Markedcomedie, hvorudi vises de Sejl, som af omløbende Comoedianter paa deres Skue-Spil opføres.

Soved-Persvnerne udi Compedien, som de træde frem:

Iris	Mad. Bro	Penelope	Mad. Lindorff
Paris	Hr. Stenbjørn	En Trojaner	Hr. Strøghn
Juno	Mad. Brodthagen	Holophernes	Hr. Brun
Pallas	Hr. Gleerup	Tiresius	Hr. Munk
Venus	Mad. Ribens	Mithridates	Hr. Jensen
Marcolfus	Hr. Dalsborg	Dido	Mad. Fønjs
Helene	Hr. Fønjs	Rasmus	Hr. Bro
Ollegaard	Mad. Reimer	Elisa	Mad. Garde
Ulysses	Hr. Rosenberg	En Bonde	Hr. Løkvist
Chilian	Hr. Neergaard	1. Marslandiser	Hr. Hilbert
Rosimunda	Mad. Brinf	2. Marslandiser	Hr. Harris

Tovrigt præsenteres Soldater, Grise, Himlen, levende Træer samt en i Luften gloende Drage.

Interval gives mellem Actus 3 og Actus 4

De til Stykket hørende nye Decorationer ere arrangerede af Mad. Stenbæk — Machineriet dirigeres af Hr. Rishøj.

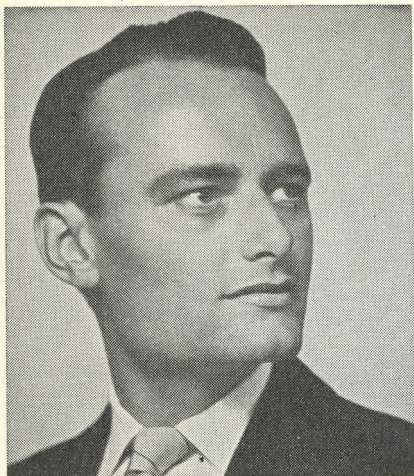
Lysene tændes og slukkes af Hr. Andreaffen — Requisite forestaaes af Hr. Bentzen og Hr. Sørensen.

Forestillingens tilblivelse skyldes alene Hr. Neergaard, som derhos bære det fulde An-Svar.

Begyndelsen skeer Klokken 7.30, og det Klokken 10 kand have Ende.

»Ulysses von Ithacia« har to dominerende hovedpersoner, Ulysses og Chilian, her fremstillet af vore gæster *Walt Rosenberg* (t. v.) og *Preben Neergaard*.

Ulf Stenbjørn

Hanne Ribens

Inger Gleerup

Elna Brodthagen

Jorgen Fønss

Marie Brink

Vigga Bro

Elin Reimer

„TRAPPEN“

Borris Vian havde allerede i flere år været et fremtrædende navn i fransk jazzmusik som en ypperlig trompetist, da han i 1959 med skuespillet »Les batisseurs d'empire ou le Schmürz« med et slag placerede sig i forreste række blandt de dramatikere, hvis forsøg på en fornyelse af teatrets repertoire havde skabt begrebet »avant gardeteatret«. Disse skribenter arbejdede ikke blot med nye former for udtryk og formidling, men søgte, gennem det de skrev, at engagere tilskueren på en langt mere personlig måde end før, at ruske ham op, at vække ham – til protest – til eftertanke.

Dette er også kernen i Vians drama. Under presset af et voldsomt ydre tryk følger vi, hvordan en flok mennesker, en familie langsomt opløses. De bånd, som har knyttet dem sammen, kærlighed, agtelse, tillid, skæres over ét for ét under den egoistiske kamp for at bevare livet. Handlingen er voldsom, spændende, uvirkelig som en drøm, hård som et snit med en operationskniv. –

Jens Kruse har oversat skuespillet, hvis danske titel bliver »Trappen«. Takket være et samarbejde med Malmø, låner det derværende »Stadsteater« os ikke blot dekorationer og kostumer, men også sin fremragende instruktør Yngve Nordwall. Familien i stykket er: John Hahn Petersen, Jane Jeppesen og Tonny Spangsbo (debut). Harald Hejst er en nabo, Ruth Brejnholm en tjenestepige og Peter Ezsterhas det underlige fabelvæsen »Schmürzen«.

Danmarkspremieren på det særprægede skuespil finder sted i slutningen af januar, når »Ulysses von Ithacia« går af plakaten.

Fra »Elverhøj«, sæsonens juleforestilling. *William Knoblauch* som Chr. IV, en af den populære skuespillers glansroller.

ORIENTERING

Det kgl. Teaters Repertoire i januar 1962.

SKUESPILLET: »Mascarade« af Ludvig Holberg. – »Skriget« af Kjeld Abell. – »Tre søstre« af Anton Tjekhof. – »Det gode menneske fra Sezuan« af Bert Brecht. – 12. januar premiere på Harold Pinters »The caretaker« i Sam Besekows iscenesættelse.

OPERAEN: »Ungdom og galskab« af Du Puy. – »Den kloge pige« af Carl Orff. – »Dido og Æneas« af Henry Purcel. – »La serva Padrona« af Pergolesi. – 14. januar genoptages »Rigoletto« af Giuseppe Verdi. Den musikalske ledelse: John Frandsen. Iscenesættelse: Anna Borg.

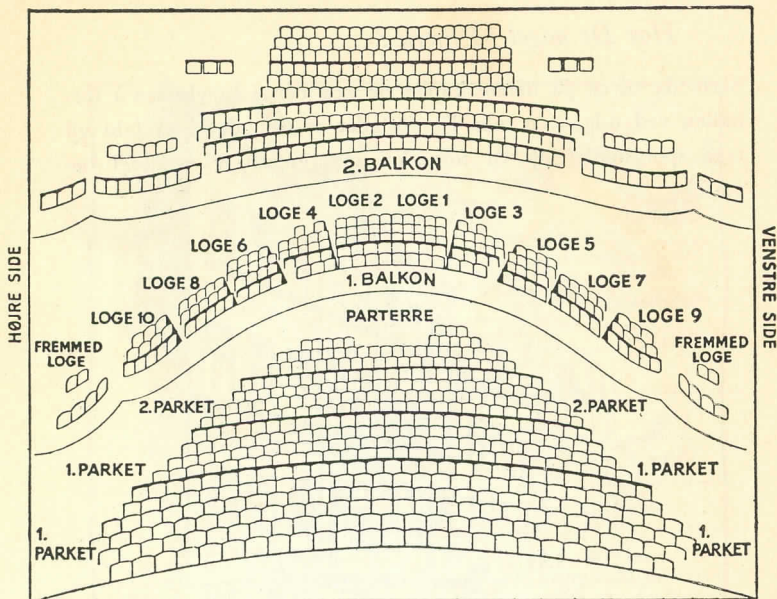
BALLETTEN: »Dances concertantes« Mac Millan/Igor Stravinskij. – »The burrow« (Under jorden) Mac Millan/Frank Martin. – »Solitaire« Mac Millan/Malmcolm Arnold. – »Fruen fra havet« af Birgit Cullberg. – »Sylfiden« August Bournonville/H. Løvenskjold. – »Graduation ball« David Lichine/Johann Strauss.

ODENSE TEATER markerer festligt indledningen til det nye år med en premiere. Man har overladt scenen til skuespillernes feriefond, som nytårsaften præsenterer Karl Wittlingers lystspil: »Zwei Rechts zwei Links« som på dansk er kommet til at hedde »Dør om dør«. Forestillingen iscenesættes af Asger Bonfils og de fire rollehavende er: Paula Illemann Feder, Hans Otto Nielsen, Lone Rode og Aksel Erhardtzen. Denne forestilling vises kun kort tid, allerede omkring den 9. januar har teatret igen premiere, denne gang på Franz Lehars romantiske sangspil »Friederike«, der skildrer en ung præstedatters kærlighed til digteren Goethe. Jens Louis Petersen har nyoversat teksten og Jon Iversen stået for iscenesættelsen af sangspillet. Den unge Aarhus-sangerinde Tove Villaume har titelrollen, og Preben Borggaard er den unge Goethe.

AALBORG TEATER fejrer også nytår med premiere. Det er ireren Brendan Behans overdådige uortodokse komedie »Gidslet« i Erling Schroeders iscenesættelse. Til de to store hovedroller som bordelværtsparet »Pat« og »Meg Dillon« har teatret engageret to gæster: Oslos nationalscenes store karakterskuespiller Einar Sissener og den populære Bodil Udsen. Andre store roller spilles af Karen Marie Löwert, Eik Koch, Holger Munk, Henning Palner og Susanne Bruun Koppel. Teksten er fordansket af Poul Sørensen, Jørgen Esben Hansen har lavet dekorationerne, Jutta Rohard musikken og Børge Ralov har forestået dansene. Der er vist ingen tvivl om, at Aalborg Teater med denne forestilling får en succes, der vil trække fulde huse langt ind i det nye år.

AARHUS TEATERS nytårspremiere er »Ulysses von Ithacia«, som De overværer i aften. Når den engang i slutningen af januar glider ud på sin sidste odysse, afløses den af Boris Vians særprægede skuespil »Trappen«, som De finder en nærmere omtale af på side 31.

AARHUS TEATER stop SENDER VORE FRÆNDER stop I
ODENSE OG AALBORG stop ALLE GODE ØNSKER stop FOR
DET AAR stop SOM NETOP ER BEGYNDT stop.

	Ord. pris		Ord. Pris
1. parket, 1.-6. rk.	15,00	Fremmedloge, 1. rk.	18,00
1. parket, 7.-10. rk.	12,00	Klapsæder, 1. balkon	8,00
2. parket	9,50	2. balkon, 1. rk.	10,00
Parterre	8,00	2. balkon, 2. rk. midtfor ..	7,00
1. balkon, 1. rk.	15,00	2. balkon, 2. rk. siderne ..	6,00
1. balkon, 2. rk. loge 1-4 .	15,00	2. balkon, 3.-4. rk.	6,00
1. balkon, øvr. rk. loge 1-4	12,00	2. balkon, 5.-7. rk.	5,00
1. balkon, øvr. rk. loge 5-10	10,00	2. balkon, 8.-10. rk.	2,50

Billetter kan købes og forudbestilles uden forhøjelse 6 dage frem fra kl. 11-17 i Scalas forhal. Derudover salg til forestillingsdagen fra kl. 17 i billetkontoret i teatrets forhal. — **Telefon 2 26 22.**

Billet-priserne kan forandres ved gæstespil, tourneur og særforestillinger. — Ved tlf.-bestilling betales et noteringsgebyr af 15 øre pr. billet. — Alle ovennævnte priser er incl. garderobe.

Annoncerne arrangeret af Lockeys Reklamebureau